

2024-06-20
KN2023/01547 (delvis)
KN2024/00499 (delvis)
KN2024/01387

Klimat- och näringslivsdepartementet

Statskontoret
Box 396
101 27 Stockholm

Uppdrag om förvaltningen av världsarvet Laponia

Regeringens beslut

Regeringen ger Statskontoret i uppdrag att se över hur staten, genom regelverk och sina myndigheter, säkerställer att de natur- och kulturvärden som gör Laponia till ett världsarv bevaras för framtida generationer, att syftena med nationalparkerna och naturreservaten som ingår i Laponia uppnås samt att världsarvet förvaltas långsiktigt, hållbart och effektivt.

Inom ramen för uppdraget ska Statskontoret

- beskriva vilket ansvar staten har i förhållande till andra aktörer för att förvalta Laponia,
- analysera och följa upp om Laponia har förvaltats i enlighet med gällande regelverk, förvaltningsplaner, nationella miljökvalitetsmål och internationella åtaganden,
- analysera det sätt som riksdagen och regeringen styr förvaltningen av Laponia genom regelverk och berörda myndigheter och bedöma om det är ändamålsenligt,
- analysera hur de berörda myndigheterna har genomfört sina uppgifter i förvaltningen av Laponia och bedöma om det har varit effektivt,
- särskilt analysera hur samarbetet myndigheterna emellan och samarbetet med andra relevanta aktörer har fungerat,
- lämna förslag på hur regeringen och berörda myndigheter kan utveckla och effektivisera förvaltningen av Laponia, och
- vid behov, föreslå andra ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att de värden som gör Laponia till ett världsarv långsiktigt bevaras.

Vid genomförandet av uppdraget ska Statskontoret inhämta information från relevanta aktörer. Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län

ska hjälpa Statskontoret att få del av de uppgifter som Statskontoret behöver för att genomföra uppdraget. De förslag som lämnas inom ramen för uppdraget ska ha sin grund i en konsekvensutredning i enlighet med förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Statskontoret ska löpande informera Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) om uppdragets genomförande. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) i en skriftlig rapport senast den 30 april 2025.

Skälen för regeringens beslut

Laponia är ett av Sveriges mest skyddsvärda områden och Europas största skyddade sammanhängande natur- och kulturlandskap. Området omfattar 9 400 kvadratkilometer. I området ingår de fyra nationalparkerna Sarek, Padjelanta/Badjelánnda, Stora Sjöfallet/Stuor Muorkke och Muddus/Muttos, och de två naturreservaten Sjauna/Sjávnja och Stubba/Stubbá. Samtliga nationalparker och naturreservat är också skyddade som Natura 2000-områden. I världsarvet ingår även andra skyddsvärda områden som saknar ett formellt skydd. Inom Laponia är nio samebyar verksamma. En god förvaltning av skyddade områden är en förutsättning för att områdenas värden ska bevaras och utvecklas, och för att Sverige ska uppfylla nationella mål, bland annat för biologisk mångfald och friluftsliv samt internationella åtaganden med koppling till biologisk mångfald.

FN:s konvention om biologisk mångfald trädde i kraft 1993 och har som mål att bevara och hållbart nyttja den biologiska mångfalden, och att nyttan av att använda genetiska resurser ska fördelas rättvist. Sverige har som part till konventionen förbundit sig att genomföra konventionens mål och de beslut som har fattats av konventionens partsmöte. Ett nytt globalt ramverk och en strategisk plan för biologisk mångfald beslutades av konventionens parter 2022. Åtaganden för biologisk mångfald finns även i EU-rätten, bland annat i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) samt i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågelskyddsdirektivet).

Unescos konvention om skydd av världens kultur- och naturarv antogs 1972 för att skydda jordens mest värdefulla kultur- och naturmiljöer mot förstörelse och förfall. Sverige är part till konventionen och har därmed

åtagit sig att förvalta världsarven inom sina landsgränser och också att skydda det nationella natur- och kulturarvet. Världsarvskommittén beslutade i december 1996 att föra upp Laponia på världsarvlistan för sina natur- och kulturvärden med följande motiv:

Området är ett framstående exempel på hur jorden har utvecklats framför allt geologiskt, och hur ekologiska och biologiska förändringar sker i dag. Här finns även enastående naturfenomen med exceptionell naturskönhet liksom betydelsefulla naturliga lokaler för att skydda biologisk mångfald. Området, som alltsedan förhistorisk tid har varit befolkat av samerna, är ett av de bäst bevarade exemplen på nomadområden i norra Skandinavien. Det innehåller bosättningar och betesmarker för stora renhjordar, en sed som går tillbaka till ett tidigt stadium i människans ekonomiska och sociala utveckling.

Regeringen gav 2006 Länsstyrelsen i Norrbottens län i uppdrag att utveckla formerna för förvaltningen av Laponia (Fi2006/07202). Den ideella föreningen Laponiatjuottjudus bildades 2011. Samma år fastställde Laponiatjuottjudus en förvaltningsplan för Laponia. Förvaltningsplanen beskriver bland annat förutsättningarna för Laponia, redovisar inriktningen av det förvaltningsarbete som krävs för att Laponia ska bevaras och utvecklas, samt skötselplaner och föreskrifter för nationalparker och naturreservat i Laponia, så som Naturvårdsverkets föreskrifter för nationalparkerna/suodjimpárkajda Muddus/Muttos, Padjelanta/Badjelánnda, Sarek och Stora Sjöfallet/Stuor Muorkke (NFS 2013:10). Laponiatjuottjudus har ansvarat för förvaltningen av Laponia sedan 2013. Innan dess förvaltades nationalparkerna och naturreservaten i Laponia av Länsstyrelsen i Norrbottens län, på motsvarande sätt som de flesta andra nationalparker och naturreservat i Sverige enligt nationalparksförordningen (1987:938) och förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Laponiaförordningen (2011:840) trädde i kraft den 1 januari 2012. Laponiaförordningen har hela tiden varit tidsbegränsad och har förlängts vid fyra tillfällen. Förordningen gäller nu t.o.m. den 30 juni 2026. Enligt förordningen får Länsstyrelsen i Norrbottens län överlåta till Laponiatjuottjudus att bland annat förvalta och sköta de nationalparker och naturreservat som ingår i Laponia enligt den skötselplan och de föreskrifter som gäller för parkerna och reservaten samt enligt den förvaltningsplan som

i enlighet med Unescos riktlinjer har tagits fram för Laponia (3 §). Någon myndighetsutövning får inte överlåtas (4 §). Föreningen redovisar årligen till Länsstyrelsen i Norrbottens län hur arbetsuppgifterna har utförts och länsstyrelsen lämnar en sammanfattning till regeringen (5 §). Länsstyrelsen i Norrbottens län har med stöd av Laponiaförordningen beslutat att överlåta förvaltningen till Laponiatjuottjudus t.o.m. den 30 juni 2025 (länsstyrelsens dnr. 512-1245-2023).

Laponiatjuottjudus består av de nio samebyarna i Laponia, Gällivare och Jokkmokks kommuner, Länsstyrelsen i Norrbottens län och Naturvårdsverket. Föreningen fattar beslut genom konsensus. Laponiaförvaltningens högsta beslutande organ, partsrådet, utser den styrelse som är ansvarig för verksamheten. Laponiatjuottjudus kansli finns i Jokkmokk. Verksamheten finansieras med statliga bidrag från Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen i Norrbottens län.

Laponiatjuottjudus har ansvarat för förvaltningen av Laponia i enlighet med Laponiaförordningen under drygt tio år. Laponiatjuottjudus har 2022 till regeringen framställt om att Laponiaförordningen ska ges fortsatt giltighet (KN2023/01547). Naturvårdsverket har 2024 till regeringen framställt om att 2 § Laponiaförordningen ändras (KN2024/00499) så att Naturvårdsverket inte längre är medlem i Laponiatjuottjudus. Regeringen anser därför att det finns skäl att låta Statskontoret se över förvaltningen av Laponia för att ge regeringen underlag inför beslut om eventuella förändringar av Laponiaförordningen samt andra eventuella åtgärder för att säkerställa att de värden som gör Laponia till ett världsarv långsiktigt bevaras.

Vid framtagande av uppdraget har Sametinget och berörda samebyar konsulterats enligt lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket.

På regeringens vägnar

Romina Pourmokhtari

Fredrik Hannerz

Kopia till

Statsrådsberedningen/ Sam

Finansdepartementet/ BA BA2, OFA SFÖ

Kulturdepartementet/ KKM, SNA

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/ LB FJR, LB SMF

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Naturvårdsverket

Riksantikvarieämbetet

Sametinget

Laponiatjuottjudus